

İZMİR'İN

KÜLTÜREL

CANLANMASININ

KİTABI:

İZMİRKÜLTÜR

İZMİRKÜLTÜR kitabı - aynen isminde denendiği üzere - oldukça büyük ve güçlü içerik ya da bileşenlerin, anlamlı ve uyumlu bir bütünde bir araya gelmesine gayret edilen ve bunu büyük ölçüde beceren kıymetli bir çalışma. İzmir Büyükşehir Belediyesi Akdeniz Akademisi bünyesinde oluşan İzmir Kültür Pla+formu Girişimi ekibinin hayal ve koordine ettiği, yayına hazırladığı, dünyaya armağan ettiği kitap, biraz katalog, biraz da seyir defteri.

Başka bir deyişle kitabı en az iki şekilde okumak mümkün. Bunlardan ilki, eseri yayıma hazırlayan Sarp Keskiner'in takdim yazısında belirttiği üzere, "İzmir'in kültürel canlanması" olarak ifade edilen sürecin 2009 Kültür Çalıştayı ile başlayan ve 2021 UCLG Kültür Zirvesi'yle devam eden kesitinin kapsamlı ve detaylı takibi. Bu okuma üzerinden ilerlendiğinde, kitap bu seyrin ve dolayısıyla içeriklerin gruplandığı on altı başlıktan oluşuyor:

- Kültürün Yönetişi,
- Arkan (2009-2021),
- Kültürel Çevre (1840-2020),
- Kültür Sanatta İyi Örnekler (2010-2020),
- Kültür, Miras ve Çeşitlilik,
- Kültür, Ekoloji ve Gastronomi,
- Kültür, Tasarım ve Yaratıcılık,
- Kültür ve Ekonomi,
- Kültür ve Eğitim,
- Kültür, Eşitlik ve Sosyal İçerme

Alt başlıklardan ilki olan *Kültürün Yönetişi*, daha ziyade bir sunuş bölümü olarak okunabilir:

Altuğ Akın*

Meltem No. 10 Kış/Winter 2021, 99-101,
DOI 10.32325/iaad.2021.18

* İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, Öğretim Üyesi/Izmir University of Economics, Department of New Media and Communication, Faculty Member

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürle ilgili idarecilerinin kimi zaman kendi ifadeleriyle, kimi zamansa söyleşiler aracılığıyla kültür ve İzmir anahtar sözcükleri etrafında şekillenen görüşlerine yer verilmiş. Böylece *İZMİRKÜLTÜR* kitabının kurumsal girizgâhı, yalnızca usulen olması gerektiği gibi değil, aynı zamanda faydalı bir şekilde kotarılmış.

Bu girizgâhın ardından gelen *Arkaplan*, oldukça önemli bir bölüm. Zira İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kentin kültür politikasını oluşturma amacıyla 2009'dan bu yana atmış olduğu adımlar, hayata geçirdiği platform ve kurumların kronolojik olarak sergilendiği bu kısım, okuyucuyu sonraki sayfalara yani takip eden kültürel faaliyet, girişim, müdahalelere hazırlıyor. *Arkaplan*'da sunulan zemin, İzmir'in kültürel canlanması kapsamında gelişmelerin hangi kültür politikalarına dayandığını anlaşılır kılıyor.

Üçüncü bölüm olan *Kültürel Çevre (1840-2020)* de benzer bir katkıyı tarihsel düzlemde sağlıyor: İzmir'in 19. yüzyılın ortalarından bu yana sanatta öncülük yaptığı alanları, yani bu anlamda kültürel çerçeveyi belirliyor. Tiyatrodan zeybekliğe, rembetikadan tapaniye, 1960'lar ve 2000'ler arası konvansiyonel müzik sahnesinden sinemaya, mimariden güncel sanata uzanan çok boyutlu kültür sanat alanının, bazı yazılarda ana kulvarlarına diğerlerindeyse alternatif örneklerine yer verilen bu bölüm oldukça değerli.

Bir sonraki bölüm olan *Kültür Sanatta İyi Örnekler*'de ise 2010 ile 2020 yılları arası döneme 47 örnek etkinlik ve girişim üzerinden odaklanılmış. Kimi okuyucular için bu bölüm, diğerlerine göre daha ilgi çekici olabilir; zira İzmir'in kültürel canlanması olarak ifade edilen sürecin sanat cephesine dair tatmin edici bir döküm ortaya konmuş. Kitabı ortaya çıkaran ekipten Sarp Keskiner'in belirttiği üzere İyi Örnekler bölümü; "1990'lı ve 2000'li yılların ortasında geçici canlanmalar yaşamış, ardından sessizliğe gömülmüş kültür sanat ortamının ilk defa kalıcı şekilde hareketlilik kazanmasında rol oynayan sivil girişimlere görünürlük kazandırmayı amaçlıyor." Bunu yaparken söz konusu sivil ve bağımsız girişimlerle yerleşik kültür kurumları, ilçe belediyeleri ve İzmir Büyükşehir Belediyesi arasında besleyici etkileşim de göz ardı edilmemiş. Yine Keskiner'in ifadesiyle bu bölümde yer verilen örneklerin tamamı "gerek yerel yönetim, gerek bağımsızlar nezdinde İzmir'in komünite yaratma konusunda sergilediği üstün beceriyi gösteriyor."

Kültürün Sanat Dışı Cepheleri

İZMİRKÜLTÜR kitabının dördüncü bölümü, kültürün sanat olmayan diğer cephelerine yaklaşılan başlıkların ilki: *Kültür, Miras ve Çeşitlilik*. Kültürün sanat olmayan cepheleri derken yine editöryel sunuş yazısındaki şu ifadeyi akılda tutmakta fayda var: *İZMİRKÜLTÜR* kitabı ve dolayısıyla İzmir Büyükşehir Belediyesinin ilgili birimlerince benimsenen kültür anlayışı "salt sanatsal bir zemine oturmaz"; ekolojiyle miras, hak temelli çalışmalarla yerelde kalkınma gibi komşu alanlardan da beslenir. Bu çerçevede *Kültür, Miras ve Çeşitlilik*, kentin zengin kültürel mirasını korumaya, görünür ve erişilebilir kılmaya dair projelerden oluşuyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde üniversiteler, kültür kurumları ve sivil toplum işbirliğinde süregelen bu projeler, kentin bellek mekânlarını geleceğe taşıma amacına hizmet ediyor. Bölüm, okuyucuda böylesi bir mirasa sahip kenti bir an önce keşfetme hissi yaratırken, yola nerden başlanabileceğine dair somut tavsiyeler de sunmuş oluyor.

Kültür, Ekoloji ve Gastronomi bölümü ise kültürün bu iki cephesini yerelde kalkınmanın temel unsurları arasında gören proje, etkinlik ve girişimlere ayrılmış. Bu kısımda kentte kendiliğinden zuhur etmiş bağımsız aktörlerle, sivil toplum ve belediye birimlerinin koordinasyonun doğurduğu ve doğurabileceği sonuçlar hem iştah hem de zihin açıcı bir biçimde sunulmuş; Batı Anadolu sofrasının besleyici, verimli ve kapsayıcı doğası zengin bir şekilde ortaya konmuş.

İZMİRKÜLTÜR kitabının altıncı bölümü olan *Kültür, Tasarım ve Yaratıcılık*, 2009 Kültür Çalıştayı hedefleri arasında yer alan “Tasarım Kenti İzmir” doğrultusunda atılan adımların ve süregiden projelerin bir araya getirildiği bir bölüm. Tasarımın çoğunlukla birlikte anıldığı yaratıcılık kavramı da çerçeveye dahil edilmiş ve bu sayede bölümün tasarım dışı alanlara uzanmasını sağlanmış. Her iki kavramın küresel ölçekte görmekte olduğu ilginin son on yılda İzmir’de bulunduğu karşılık, kent aktörleri tarafından bu bölümde sergilenen çalışmalarda vücut buluyor.

Diğer bölümlere göre daha farklı bir kapsamı olan *Kültür ve Ekonomi* bölümü, kültürel altyapı, kültür mekânlarının haritalandırılması ve yaratıcı endüstrilerin kent ekonomisindeki yerine dair çalışmalara ayrılmış. Şaşırtıcı olmayan şekilde, bu tip çalışmaların çoğunda olduğu üzere ekonomi başlığı sınırlı kalmış. Bir sonraki bölüm olan *Kültür ve Eğitim* de diğer bölümlerden ayrılıyor, zira kitabın tümüne yayılan girişim, çalışma ve projeleri destekleyecek pedagojik yaklaşımlara ayrılmış. Son beş yılda atılan önemli adımların sıralandığı bölüm, bundan sonra kültür ve eğitim alanında izlenecek muhtemel seyre dair de fikir veriyor.

İZMİRKÜLTÜR kitabının kapanış bölümü olan *Kültür, Eşitlik ve Sosyal İçerme*, kültürün hak temelli bir doğrultuda amaçlanan toplumsal değişime verdiği desteği açıkça ortaya koyan kıymetli sivil çabaları bir araya getirmiş. Bu çabaların ciddi bir kısmının yerel yönetimlerle uyumlu bir istikamette ilerlemesi İzmir’e özgü dayanışma müstereğine dikkat çekiyor.

İZMİRKÜLTÜR’ü Bir Hikâye Olarak Okumak

İZMİRKÜLTÜR kitabının mümkün kıldığı ikinci okuma türü ise hikayesel bir okuma. Ayşegül Sabuktay’ın kaleminden çıkan *Kültür ve Gelecek İzmir’de İnşa Edilirken* başlıklı sunuş yazısında belirttiği gibi “seçkiyi bir şehrin yüzyıllar içinde dünyayla etkileşim içinde geliştirdiği bu genişlikte, devam eden bir hikâye olarak okumak mümkün.”

Gerçekten de öyle, zira üç yüz elli sayfadan fazla süren bu metnin sayfaları arasında seyrederken, İzmir’in uzun geçmişinden geleceğe uzanan bir masalın içinde gibi hissedebiliyor. Sanatla beslenen, ekolojikle zenginleşen, gastronomiyle serpilten, tasarımla renklenenen, eğitimle gelişen ve kendini dayanışmayla var eden bir izlek. Tüm hikâyelerde olduğu üzere bu hikâye de belirli gerilimleri, uzlaşmazlıkları, sorunları içinde barındırır da kitapta üzerine yoğunlaşılacak son on küsur yıla damgasını vuran ve geleceğe uzanan irade, çözümden yana ne mutlu ki. Ve bu yapıcı, hatta belki de kurucu irade, *İZMİRKÜLTÜR* kitabının tümüne sirayet etmiş.

Tam da bu sebeple, 2009’da bir hedef sonrasında ise niyet olan “İzmir’in kültürel canlanması”ndan artık bir gerçek olarak bahsedebiliriz. *İZMİRKÜLTÜR* kitabı ise bu canlanmanın kâğıda dökülmüş, fiyakalı bir yansıması ve elbette söz konusu canlanmanın bir parçası.